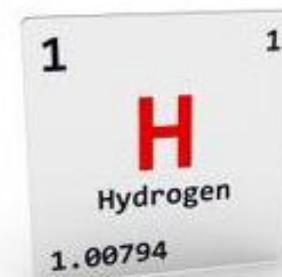

6. GAIA HIDROGENOA

KIMIKA EZORGANIKOA I
2019/2020
Kimika Fakultatea

NAZIOARTEKO
BIKANTASUN
CAMPUSA
CAMPUS DE
EXCELENCIA
INTERNACIONAL

❑ H ELEMENTUAREN SAILKAPENA TAULA PERIODIKOAN

Grupo		?	1	?	18
1	↓		H Hydrogen 1.00794		
2					
3	Li Lito 6.941	Be Bortio 9.012			
4	Na Sodio 22.990	Mg Magnesio 24.305			
5	K Potasio 39.098	Ca Calcio 40.078	Sc Escandio 44.956	Ti Titano 47.867	V Vanadio 50.942
6	Cr Cromo 51.996	Mn Manganeso 54.938	Fe Hierro 55.845	Co Cobalto 58.933	Ni Níquel 58.693
7	Mn Manganeso 51.996	Fe Hierro 55.845	Co Cobalto 58.933	Ni Níquel 58.693	Cu Cobre 63.546
8	Fe Hierro 55.845	Zn Zinc 65.38	Zn Zinc 65.38	Ga Galio 69.723	Ge Germanio 72.631
9	Co Cobalto 58.933	Ni Níquel 58.693	Ni Níquel 58.693	As Antimonio 74.922	Se Selénio 78.971
10	Ni Níquel 58.693	Cu Cobre 63.546	Cu Cobre 63.546	Br Bromo 79.904	Kr Kriptón 84.798
11	Zn Zinc 65.38	Ga Galio 69.723	Ga Galio 69.723	Ge Germanio 72.631	Se Selénio 78.971
12					
13	B Boro 10.811	C Carbono 12.011	N Nitrogeno 14.007	O Oxigeno 15.999	F Fluor 18.998
14	Al Aluminio 26.982	Si Silicio 28.086	P Fósforo 30.974	S Azufre 32.066	Cl Cloro 35.453
15	Si Silicio 28.086	P Fósforo 30.974	P Fósforo 30.974	Cl Cloro 35.453	Ar Argón 39.948
16	P Fósforo 30.974	F Fluor 18.998	F Fluor 18.998	Ar Argón 39.948	
17	S Azufre 32.066	Cl Cloro 35.453	Cl Cloro 35.453		
18	Ne Neon 20.180	Ar Argón 39.948	Ar Argón 39.948		

Balorea	
Z	H· 1
Pisu atomikoa (uma)	H· 1.0079
Ionizazio potentziala (eV)	H· 13.54
Pauling-en X	H· 2.1
Elektroi afinitatea (kJ/mol)	H· -73

✓ ALKALINOEKIN EDO HALOGENOEKIN SAILKATU TAULA PERIODIKOAN?

Aldekoa

Alkalinoekin

H⁺ oxidazioaz

Kontrakoa

Ez da metala

Halogenoekin

Soilik s1e⁻ du

Urarekin ez du erreakzionatzen

Ezmetala da

H⁻ osatzea ez da erraza

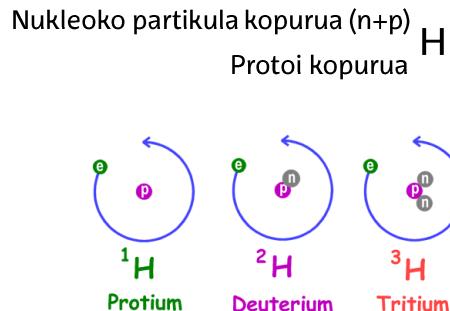
H₂ homodiatomikoa

Ez da halogenoak bezain erreaktiboa

❑ HIDROGENO-aren ISOTOPOAK

Neutroi kopuru desberdineko elementu baten atomoak.

	PISU ATOMIKOA (uma)	UGARITASUN ERLATIBOA (%)
PROTIO $\text{H} \rightarrow {}_1^1\text{H}$	1.0078	99.98
DEUTERIO $\text{D} \rightarrow {}_1^2\text{H}$	2.0141	0.015
TRITIO $\text{T} \rightarrow {}_1^3\text{H}$	3.0160	10^{-17}

❑ HIDROGENOAREN UGARITASUNA

Unibertsoko elementurik ugariena

H-ren ugaritasuna	Atomo %
Unibertsoan	75
Eguzki sisteman	75
Meteoritoetan	2.4
Lurrazalean	0.15
Itsasoetan	11
Giza gorputzean	10

❑ HIDROGENOAREN EGOERA NATURALA

Lur planetan oso H₂ diatomiko gutxi dago.
Pixka bat lurrazpiko gas biltegi batzuetan.

H-ren egoera	Egoera
Eguzkitik gertu	atomiko
Lurrazalean	Molekulak
Itsasoetan	molekulak
Giza gorputzean	molekulak

H₂ MOLEKULARRA

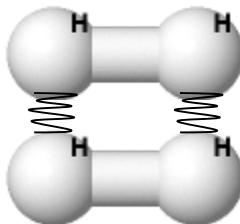
OROKORTASUNAK

Molekula diatomikoa

- Gasa giro T^an.
- Kolorgea
- Ur disolbagarritasun ia nulua
- Apolarra
- Zaila da likuatzea

Ezaugarria	Balorea
Dentsitatea (g/l)	0.089
Ugaritasuna atmosferan (V%)	0.000055
Fusio T ^a (°C)	-260.96
Irakite T ^a (°C)	-253.39
Lotura E. (Kcal/mol)	104.2

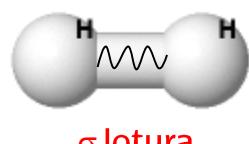
INDAR INTERMOLEKULARRA

- vdW ELKARREKINTZA** ahula
 Fusio Temperatura: -259°C
 Irakite Temperatura: -252°C

INDAR INTRAMOLEKULARRA EDO LOTURA INDARRA

Elektroi bikote partekatua

- LOTURA KOBALENTE** sendoa
 → H atomikoa ez da egonkorra
 $H_2 \rightarrow 2H$
 $\Delta H_{298} = +104,2 \text{ Kcal/mol}$
 Disoziazio erreakzioa
 OSO ENDOTERMIKOA
 H₂ molekularra oso inertea da
 → Ez du erraz erreakzionatzen

Hidrogeno gasa **zinetikoki geldoa**:

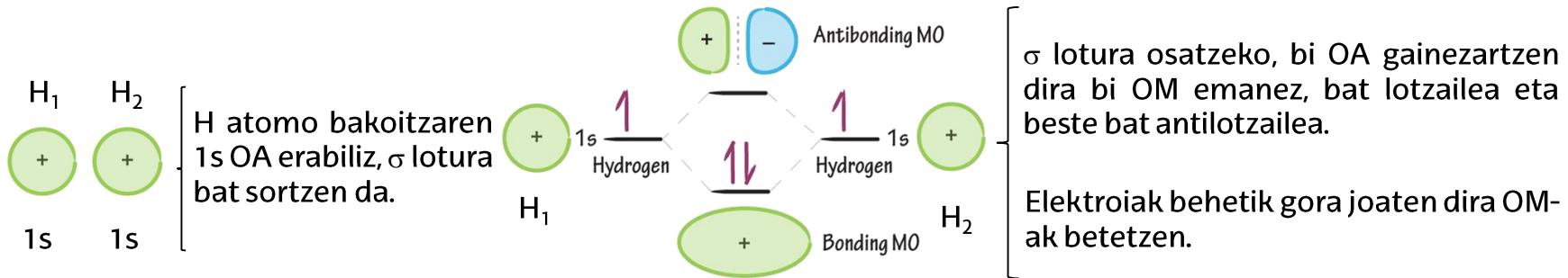
T (°K)	% H ₂ disoziatura
1000	$3,71 \times 10^{-7}$
2000	$1,22 \times 10^{-1}$
4000	63,3
6000	98,8

H₂ MOLEKULARRA

ARIKETA:

- Arrazoitu, OA-k marraztuz, zein OA erabiltzen dituzten sigma (σ) lotura egiteko, bi H atomoek, H₂ molekularra osatuz.
- Ondoren, marraztu H₂-molekulararen OM-en diagrama eta ondorioztatu H-H lotura ordena (LO).

Lotura ordena:

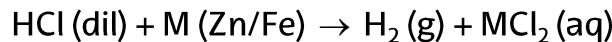
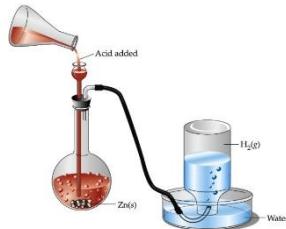
$$L.O = \frac{\text{OM lotzaileetan e- kopurua} - \text{OM antilotzaileetan e- kopurua}}{2} = L.O = \frac{2-0}{2} = 1 \quad \sigma \text{ lotura 1.}$$

H-ak, lotura kovalente arrunt bakarra egin dezake (2 atomo bi e-).

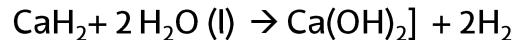
H₂ MOLEKULARAREN LORBIDEA

LABORATEGI MAILAN

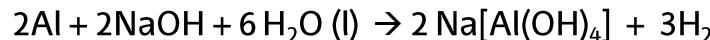
1) Zn edo Fe + HCl diluitua :

2) Beste metal hidruroekin batzuekin

3) Beste metal batzuekin

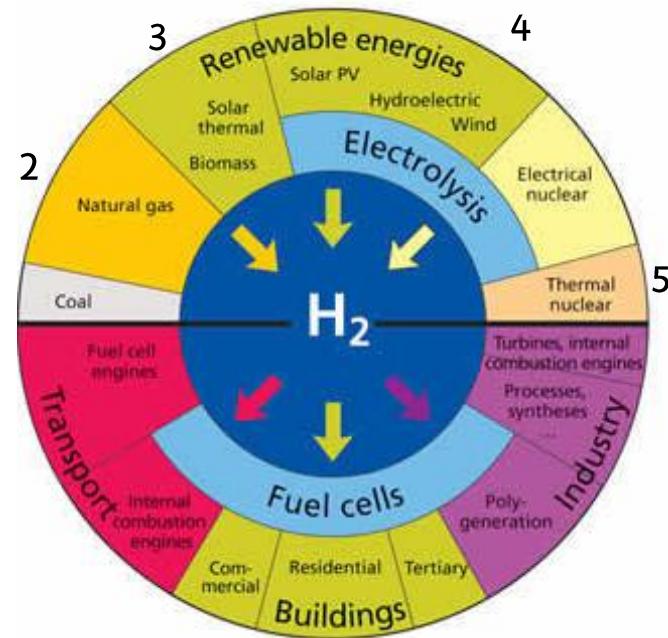
4) Metal alkalino eta lurralkalino + H₂O X

Erreakcio oso bortitz eta arriskutsuak

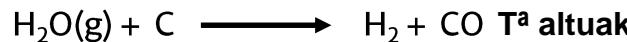
HIDROGENOAREN LORBIDEA

INDUSTRIA MAILAN

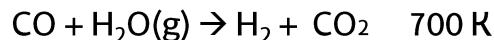
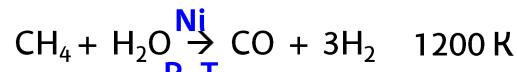
eGELA: ESTEKA 6.1:
HIDROGENOAREN LORBIDEAK

1) Uraren erreduktzioa kokea erabiliz/ C-ren gasifikazioa

KOKEA →
95% C + N₂ + O₂ + S + H₂

2) Uraren erreduktzioa hidrokarburoekin ("Reformado de gas natural")

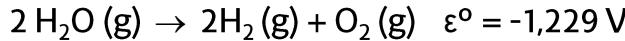

3) Biomasa berotuz

4) Elektrolisia

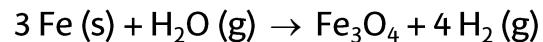
Uraren elektrolisia. Korronte elektrikoa.

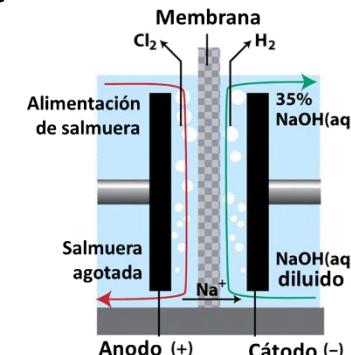
NaCl-ren elektrolisia. Korronte elektrikoa (Cl₂-ren lorpenean azpiproduktua).

5) Uraren erreduktzioa Fe erabiliz

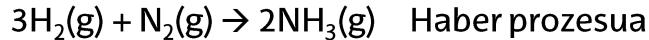

Ikusi Ellingham diagrama 1200°C

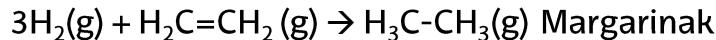

□ HIDROGENOAREN ERABILERAK

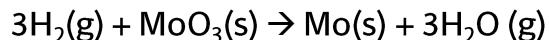
(1) Amoniakoa lortzeko

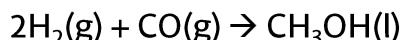
(2) Elikagai industrian, hidrokarburoak asetzeko

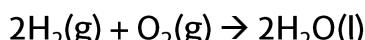
(3) Metalurgian, oxido metalikoak erreduzitzeko

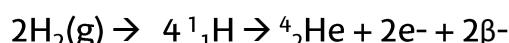
(4) Industria kimikoan, konposatu organikoak/lehengaiak prestatzeko

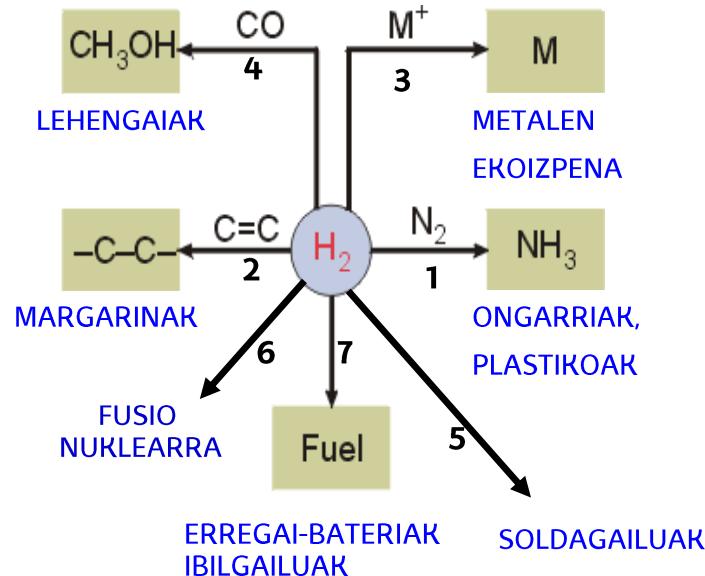
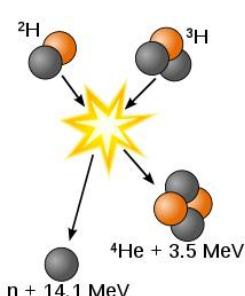
(5) Oxigeno/hidrogenozko soldagailuetan

(6) Fusio nuklearrean

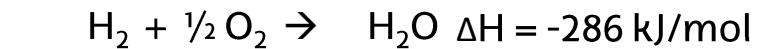
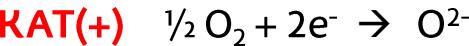
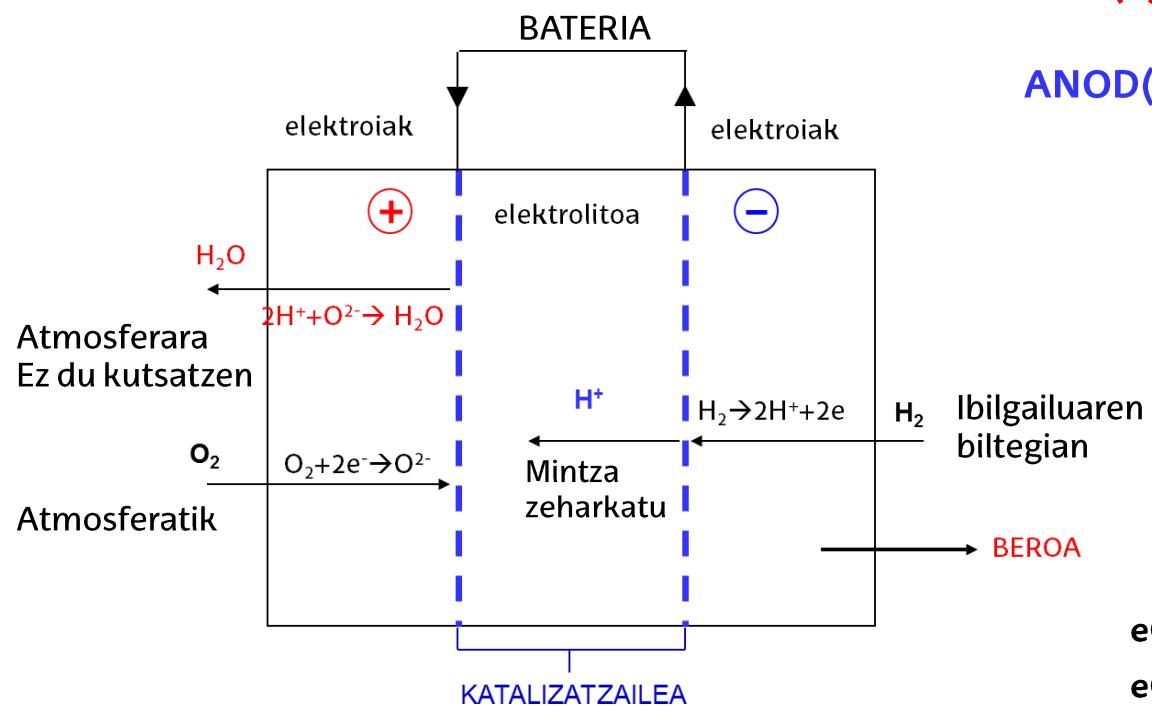

(7) Erregai baterietan

❑ HIDROGENOAREN ERABILERAK

✓ HIDROGENOZKO ERREGAI-BATERIA

eGELA: ESTEKA 6.2.- HIDROGENO PILA/BATERIA

eGELA: ESTEKA 6.3.- HIDROGENO BILTEGIAK.

□ DIHIDROGENOAREN ERREAKTIBOTASUNA

Hidrogenoa, orokorrean, ez da oso erreaktiboa.

Normalean, P, T^a altuak eta/edo katalizatzaileak behar dira.

- H₂-aren kimika hiru prozesu elektronikoren araberakoa da

Balorea

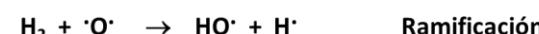
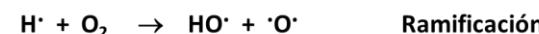
- 1) Balentzi elektroiaren galera → H⁺
- 2) Elektroi bat irabaztea → H⁻
- 3) Elektroiak partekatu → H

Ionizazio potentziala (eV)	H	13.54
Pauling-en X	H	2.1
Elektroi afinitatea (kJ/mol)	H	-73

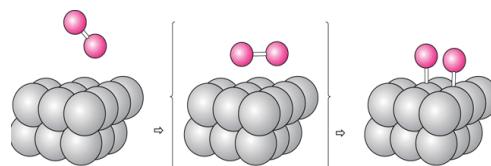
- H₂-aren erreaktibotasuna handitzeko, aktibatu beharra dago, hau da, H-H lotura ahuldu.

1. Txinparta

Erreakzio erradikalario bat bideratu dezake

2. Disoziazio homolitikoa metal baten gainazalean.

[metalak: Fe, Ni, Pd eta Pt]

Katalizatzaile metalikoekin
 $\text{H}_2(\text{g})$ disoziazioa azkartu

3. Disoziazio heterolitikoa **metal-oxido** baten gainazalean.

Hidruroa   H⁻   H⁺   protoia

H₂(g)-ren ERREAKZIO ZUZENAK

HIDROGENOAREN KONPOSATU BINARIOEN SINTESI ZUZENAREN ERREAKZIOEN ENERGIA ASKE BALOREAK (kJ/mol)

1. TALDEA	2. TALDEA	13. TALDEA	14. TALDEA	15. TALDEA	16. TALDEA	17. TALDEA
LiH(s) -68,4	BeH ₂ (s) (+20)	B ₂ H ₆ (g) +86,7	CH ₄ (g) -50,7	NH ₃ (g) -16,5	H ₂ O(l) -237,1	HF(g) -237,2
NaH(s) -33,5	MgH ₂ (s) -35,9	AlH ₃ (s) (-1)	SiH ₄ (g) +56,9	PH ₃ (g) +13,4	H ₂ S(g) -33,6	HCl(g) -95,3
KH(s) (-36)	CaH ₂ (s) -147,2	Ga ₂ H ₆ (g) >0	GeH ₄ (g) +113,4	AsH ₃ (g) +68,9	H ₂ Se(g) +15,8	HBr(g) -53,5
RbH(s) (-30)	SrH ₂ (s) (-141)		SnH ₄ (g) +188,3	SbH ₃ (g) +147,8	H ₂ Te(g) >0	HI(g) +11,7
CsH(s) (-32)	BaH ₂ (s) (-140)					

Hidruroen sintesi zuzenaren erreakzioaren energia askeen balioak garrantzitsuak dira, izan ere, sintesi zuzena posible den edo ez adierazten dute.

Bigarrenik, dagokien espeziearen errektibotasunaren termodinamikaren berri ematen digute. Horrela, adibidez, litio hidruroa 1. taldeko hidruroen artean egonkorrena da eta horrek azaltzen du zergatik den errektibotasun txikienekoa

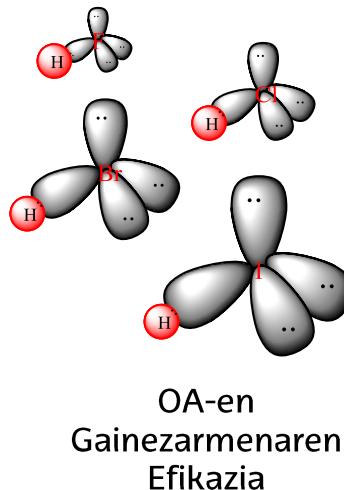
□ H₂(g)-ren ERREAKZIO ZUZENAK

□ H₂(g) + EZ METALAK

17. Taldeko elementuekin (Halogenoak): Hidrogeno halogenuroak (H⁺)

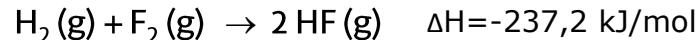
Lotura Indarra (kJ/mol)	
H-F	568,2
H-Cl	431,9
H-Br	366,1
H-I	298,3
F-F	159,2
Cl-Cl	243,5
Br-Br	193,0
I-I	151,0
H-H	436

Lotura Indarra = Disoziazio energia

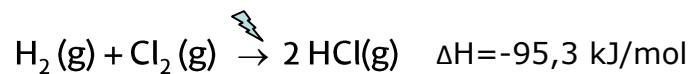

Erreakzioaren abiadura taldean behera moteltzen da

✓ F₂-arekin bortizki, modu lehergarrian

✓ Cl₂-arekin erreakzio fotokimiko baten bidez:

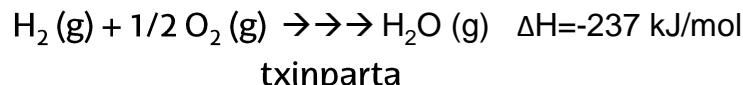
✓ Br₂ eta I₂-arekin T^a altuetan bakarrik.

eGELA: ESTEKA 6.4.- HIDROGENOA + HALOGENOAK

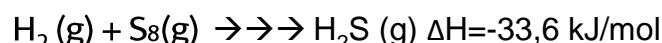
16. Taldeko elementuekin (kalkogenoak): (H⁺)

Lotura Indarra (kJ/mol)	
O=O	498
S-S (S8)	226
H-H	436
O-H	462
S-H	363

✓ O₂-arekin bortizki, modu lehergarrian, txinparta baten presentzian

✓ S-arekin motelki, katalizatzaileak eta T^a altuak

eGELA: ESTEKA 6.5.- HIDROGENOA + OXIGENOAK

H₂(g)-ren ERREAKZIOAK KONPOSATUEKIN

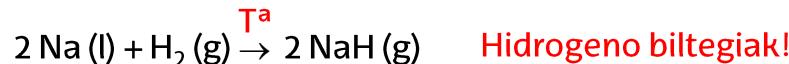
H₂(g) + EZ METALAK

15. Taldeko elementuekin (pnictogenoak): (H⁺)

Lotura Indarra (kJ/mol)		
N≡N	945	✓ Nitrogenoarekin motelki erreakzionatzen du
P-P	201	3 H ₂ (g) + N ₂ (g) → 2 NH ₃ (g) katalizatzaileak behar dira
H-H	436	✓ Fosforoarekin
N-H	390	6 H ₂ (g) + 4P ₄ (s) → 4 PH ₃ (g) katalizatzaileak behar dira
P-H	322	

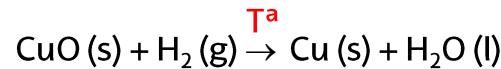
Metalekin

Metal batzuekin, tenperatura altuetan konbina daiteke hidruroak emateko: batez ere alkalino eta lurralkalinoekin

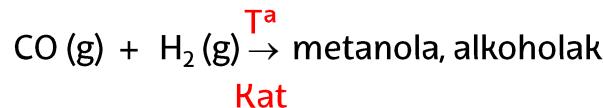

H₂(g)-ren ERREAKZIOAK KONPOSATUEKIN**Oxido Metalikoezin**

Hidrogeno gasa erreduktorea da, oxido metaliko batzuekin erreakzionatuz gero metalak lortzen dira:

Oxido Ez- Metalikoezin

CO-arekin konposatu organikoak sortzen ditu

H₂(g)-ren ERREAKTIBOTASUNA UR DISOLUZIOAN **ERREDOX ERREAKZIOAK.** **Metalen oxidazioa** **H₂-a ez da gai ε° <O duten metalak erreduzitzeko**

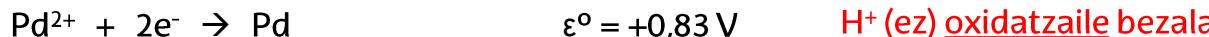
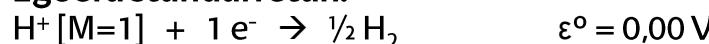
ε° <O duten metalak H₂ baino erreduktore sendoagoak $\Rightarrow$ metalak oxidatu

Egoera standarretan!
 $\varepsilon^{\circ}\text{H}^+/\text{H}_2 = 0,00 \text{ V}$

 H₂-a gai da ε° >O duten metalak erreduzitzeko

$\varepsilon^{\circ}>$ O duten metalak hidrogenoa (H_2) baino erreduktore ahulagoak dira

 Aurreko erreakzioetan, $\varepsilon^{\circ}\text{H}^+/\text{H}_2 = 0,00 \text{ V}$ **Egoera standarretan:**

Egoera standarretatik kanpo
 $\varepsilon^{\circ}\text{H}^+/\text{H}_2 \neq 0,00 \text{ V}$

Egoera standarretatik kanpo: NERNST ekuazioa

$$\varepsilon = \varepsilon^{\circ} + 0,059 \log[\text{H}^+] \Rightarrow \varepsilon = \varepsilon^{\circ} - 0,059 \text{pH}$$

Hidrogenoaren (H_2) ahalmen erreduktorea handiagotzen da [H⁺] txikiagotzen denean.

Injurunearen azidotasuna txikiagotzen denean potentziala gero eta negatiboagoa da

$$[\text{H}^+] = 1 \text{ M} \quad \varepsilon^{\circ} = 0,00 \text{ V}$$

$$[\text{H}^+] = 10^{-7} \text{ M} \quad \varepsilon = -0,43 \text{ V}$$

$$[\text{H}^+] = 10^{-14} \text{ M} \quad \varepsilon = -0,83 \text{ V}$$

Hidrogenoa (H_2)

Ahalmen
Erreduktorea
(beheruntz handitu)

■ HIDROGENOAREN KONPOSATUAK

1) H+ EZ METALA.

1a) HIDROGENO HALOGENUROAK.   •H+ G17

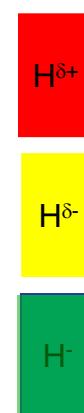
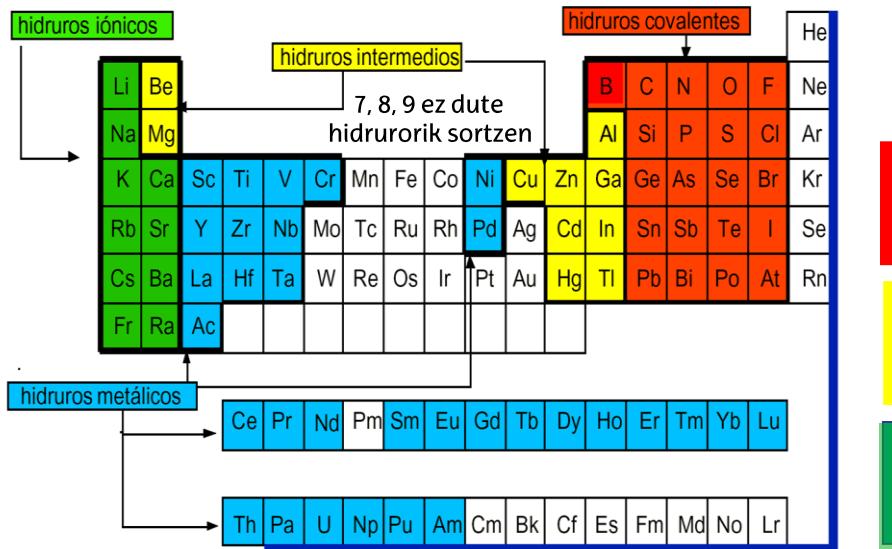
1b) HIDRURO KOBALENTE EDO MOLEKULARRAK.   •H+ G16
•H+ G15
•H+ G14

2) H+ METALA.

2a) HIDRURO METALIKOAK

- Hidruro ionikoak
- Hidruro interstizialak

PANETH-en SAILKAPENA

El. χ
Li 0.98	Be 1.57	B 2.04	C 2.55	N 3.04	O 3.44	F 3.98	
Na 0.93	Mg 1.31	Al 1.61	Si 1.9	P 2.19	S 2.58	Cl 3.16	
K 0.82	Ca 1	Ga 1.81	Ge 2.01	As 2.18	Se 2.55	Br 2.96	
Rb 0.82	Sr 0.95	In 1.78	Sn 1.96	Sb 2.05	Te 2.1	I 2.66	
Cs 0.79	Ba 0.89		Pb 2.33	Bi 2.02	Po 2		At 2.2
Fr 0.7	Ra 0.9						
							H 2.2

"HIDRURO" ??

❑ HIDROGENOAREN KONPOSATUAK**1) H+ EZ METALA.**1a) HIDROGENO HALOGENUROAK. H+ G17.**EZAUGARRIAK****GEOMETRIA**

	d(H-X) (pm)
--	--------------------

HF
HCl
HBr
HI
HAt

EGONKORTASUNA

	Lotura Indarra (kJ/mol)
--	------------------------------------

HF
HCl
HBr
HI

MOMENTU DIPOLARRA

	μ (Debie)
--	-------------------------------------

HF
HCl
HBr
HI

Ariketa:

- a) Nola burutuko zenuke hidrogeno haluroen sintesia?
- b) Izendatu hidrogeno haluro guztiak.
- c) Arrazoitu molekula diatomikoak sortzearen arrazoia
(eta ez sare 3D bat, edo lotura gehio dituen molekula bat)
- d) Arrazoitu nola aldatzen den lotura distantzia taldean behera.
- e) Arrazoitu nola aldatzen den lotura energia/indarra/molekulen egonkortasuna, taldean behera.
- f) Arrazoitu nola aldatzen den hidrogeno haluroen polartasuna taldean behera.
- g) Arrazoitu nola aldatzen den hidrogeno haluroen irakite T^a taldean behera.

HIDROGENOAREN KONPOSATUAK

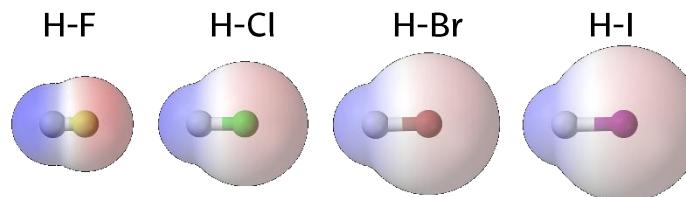
1) H+ EZ METALA.

1a) HIDROGENO HALOGENUROAK. H+ G17.

EZAUGARRIAK

GEOMETRIA

	$d(H-X)$ (pm)
H-F	91.7
H-Cl	127.4
H-Br	141.4
H-I	160.9
H-At	ezeagonkorra

Lotura INTRAMOLEKULAR
kobalente polarra
Ikus $\Delta\chi$

EGONKORTASUNA

	Lotura Indarra (kJ/mol)
H-F	568.2
H-Cl	431.9
H-Br	366.1
H-I	298.3

Arrazoia (d eta Li): Lotura INTRAMOLEKULARRAK ikertu behar dira:

- H-X lotura luzera, lotura sendotasuna/egonkortasuna txikitzean handitzen da.
- H-X lotura sendotasuna, X-en tamaina handitzean txikitzen da, AOGE-en txikitzen delako.
- Egonkortasuna lotura indarrarekin handitzen da.

MOMENTU DIPOLARRA

	μ (Debie)
H-F	1.86
H-Cl	1.11
H-Br	0.788
H-I	0.382

HIDROGENOAREN KONPOSATUAK

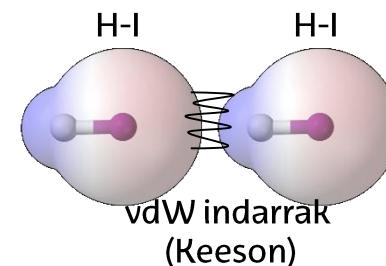
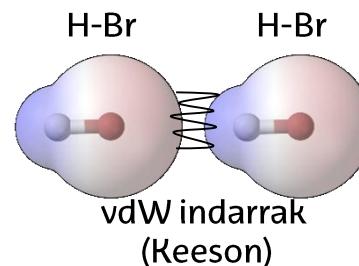
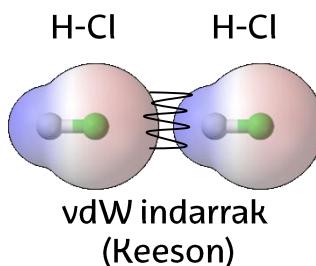
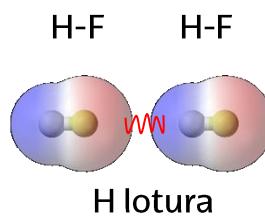
1) H+ EZ METALA.

1a) HIDROGENO HALOGENUROAK. H+ G17.

EZAUGARRIAK

IRAKITE T^a

	Irukite T ^a (°C)	Itsura Giro T ^a
HF		
HCl		
HBr		
HI		

ERABILERAK

Ikus 8. gaia.

Xaboiak, xanpua, hortzetako pasta, kosmetikoak, elikaduran

□ HIDROGENOAREN KONPOSATUAK

1) H+ EZ METALA.

1a) HIDROGENO HALOGENUROAK. H+ G17.

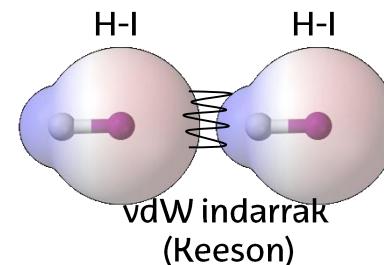
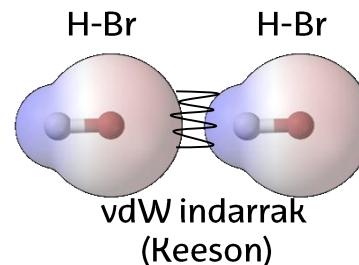
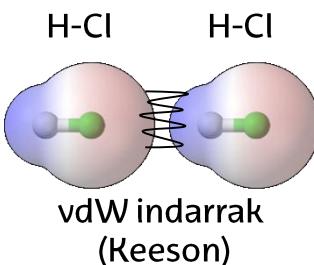
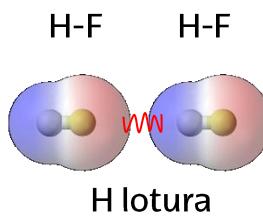
EZAUGARRIAK

IRAKITE T^a

	Irakite T ^a (°C)	Itsura Giro T ^a
HF	20	"Likido"
HCl	-85	Gas
HBr	-67	Gas
HI	↓ -35	Gas

Azalpena: Lotura INTERMOLEKULARRAK ikertu behar dira:

- Irakite T^a taldean behera igotzen da, H-F izan ezik.
- H-X: Molekula polarrak. Dipolo iraunkorrak.
  - H-X ... H-X dispersio indarren sendotasuna, halogenoaren tamaina handitzean handitzen da.
- H-F ... H-F, H loturak aurkezten ditu, horregatik, irakite T^a esperotakoa baina handiagoa.

ERABILERAK

Ikus 8. gaia.

Xaboiak, xanpua, hortzetako pasta, kosmetikoak, elikaduran

HIDROGENOAREN KONPOSATUAK

1) H+ EZ METALA.

1b) HIDRURO KOBALENTE EDO MOLEKULARRAK. H + G16/G15/G14

GEOMETRIA

Tetraedrikoak	Piramidalak	Angeluarrok			
CH_4	109,47°	NH_3	106,6°	H_2O	104,5°
SiH_4	109,47°	PH_3	93,1°	H_2S	92,2°
GeH_4	109,47°	AsH_3	91,8°	H_2Se	91,0°
SnH_4	109,47°	SbH_3	91,3°	H_2Te	89,5°

sp³
hibridazioia

Ariketa:

Arrazoitu molekula txikiak sortzearen arrazoia
(eta ez sare 3D bat, edo lotura gehio dituen molekula bat)

EGONKORTASUNA

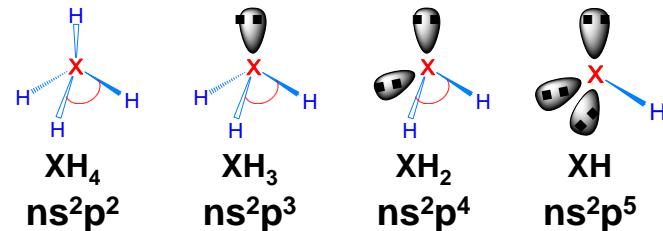
Lotura Indarra	E (X – H) KJ/mol
SiH_4	325,9
NH_3	391,1
H_2O	466,9
HF	566,1
GeH_4	289,1
PH_3	318,2
H_2S	373,6
HCl	431,0
SnH_4	251,1
AsH_3	246,0
H_2Se	276,1
HBr	366,1
H_2Te	238,1
HI	299,2

↑ + EGONKORTASUNA (-tamaina)

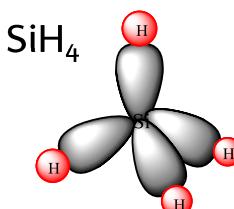
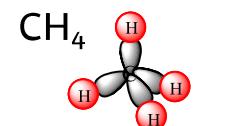
→ + EGONKORTASUNA (tamaina + ionikotasuna)

4 "gauza" atomo zentralaren inguruan:

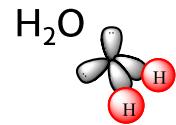
- Tetraedro bat (sp³ hibridazioa) egonkorrena
- Elektroi bikote ez lotzaileek aldarapenak sortu

Azalpena: Lotura INTRAmolekularrak

Orbitalen gainezarmenaren
efektibotasun handia
Lotura kobalente sendoagoa

Orbitalen gainezarmenaren
efektibotasun txikia

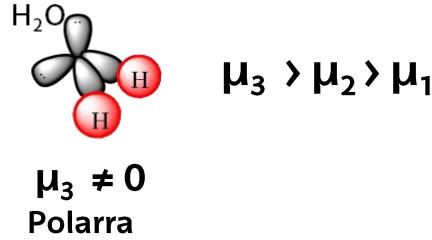
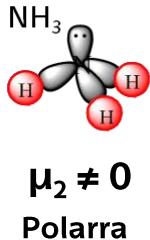
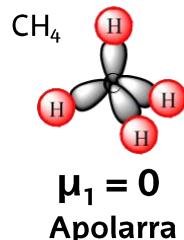
Lotura kobalente
ahulagoa

□ HIDROGENOAREN KONPOSATUAK

1) H+ EZ METALA.

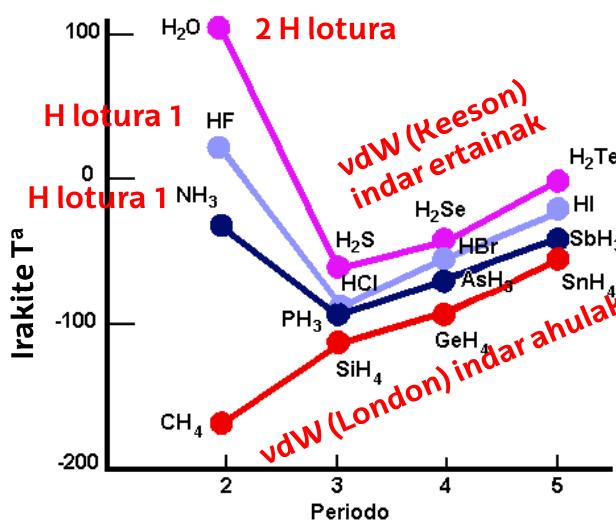
1b) HIDRULO KOBALENTE EDO MOLEKULARRAK

MOMENTU DIPOLARRA

$$\mu_3 > \mu_2 > \mu_1$$

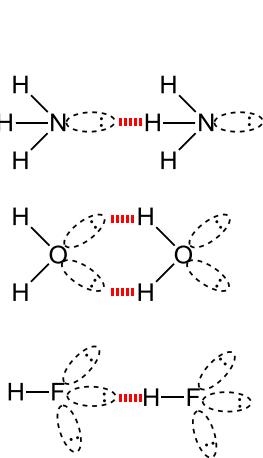
IRAKITE TENPERATURAK

Azalpena: Lotura INTERmolekularrak

H Loturak dituztenak (NH_3 , HF eta H_2O), Irakite T^a , esperotakoa baina altuagoa

Molekula **polarren** artean
Polarragoak: Irakite T^a handiagoak
Handiagoak: Irakite T^a handiagoak

Molekula **apolarrek**, (CH_4 , SiH_4 , GeH_4 , SnH_4), irakite T^a baxuenak. Beraien artean, irakite T^a molekulen tamainakin batera handitzen da, dispersio indarrak handitzean

□ HIDROGENOAREN KONPOSATUAK

2) H+ METALA.

HIDRURO METALIKO IONIKO edo SALINOAK

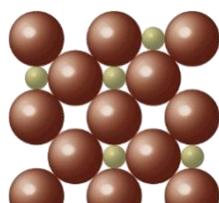
EZAUGARRIAK

- Elektronegatibotasuna → $M < H \rightarrow H^-$
  - 1 eta 2. taldeko metalekin (Be izan ezik)
  - 3D sare ionikoak sortzen ditu
  - Fusio puntuak $> 600^\circ C$ → Solido txuriak.
Urtzerakoan → loiak sortu → eroale onak.
  - Oso gogorrak
  - Lorbidea
- $$M + n/2 H_2 \xrightarrow{\Delta} MH_n$$

HIDRURO METALIKO INTERSTIZIALAK

EZAUGARRIAK

- Sare ez estekiometrikoak ($TiH_{1.9}$, $HfH_{2.1}$) sortu ditzakete

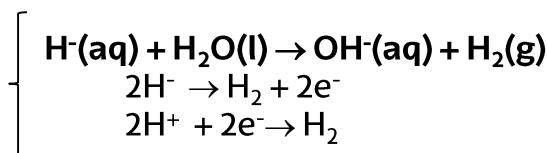
- Gogorrak
- Distira metalikoa
- Eroaleak edo erdieroaleak dira
- Ezaugarri magnetikoak
- Hauskorak

HIDROGENOAREN KONPOSATUAK

2) H⁺ METALA.

ERREAKTIBOTASUNA

- Urarekin bortizki erreakzionatzen dute.
H⁻ espeziea : erreduktore ona

	+1	0	-1
acidic solution	H ⁺ 0.000	H ₂ -2.25	H ⁻
basic solution	H ₂ O 0.828	H ₂ /OH ⁻ -2.25	H ⁻

ERABILERAK

- H₂ Biltegia: Petroleoaren erabilera gutxitzeko

H₂ kopuru handia xurgatzen dute.

H_{2(g)}-a tanke batean bildu beharrean, Hidruro metalikoak bilduko lirateke.

Ondoren, beharraren arabera askatu daiteke.

IKUS 8. orrialdea

- Zeramikan (LiH) – eGELA
- Bateriak/Pilak (NiH₂) - eGELA
- Desprotonatzaileak:
 $\text{LiH} + \text{CH}_2\text{Cl}_2 \rightarrow \text{LiCHCl}_2 + \text{H}_2$
- Disolbatzaile organiko eta gas geldoen lehortzaile:
 $\text{CaH}_2 + 2 \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Ca}(\text{OH})_2 + 2 \text{H}_2(\text{g})$
- Beste hidruro batzuk prestatzeko:
 $4 \text{NaH} + \text{BCl}_3 \rightarrow \text{NaBH}_4 + 3 \text{NaCl}$

Oxigeno eta hezetasunik gabeko giroetan bildu.

- eGELA: ESTEKA 6.6.- NaH + H₂O
- eGELA: ESTEKA 6.7.- LiH ERABILERAK
- eGELA: ESTEKA 6.8.- NiH₂ ERABILERAK
- eGELA: ESTEKA 6.9.- CaH₂ ERABILERAK

Universidad
del País Vasco
Euskal Herriko
Unibertsitatea

NAZIOARTEKO
BIKANTASUN
CAMPUSA
CAMPUS DE
EXCELENCIA
INTERNACIONAL